

Syntéza sveta / World Synthesis

Sprievodca výstavami

**Pravý uhol
pohľadu**

At Right Angles

**Didaktický
štvoruholník**

Didactic
Quadrilateral

Syntéza sveta / World Synthesis

Výstava **Syntéza sveta** je pozvánkou na kreatívnu hodinu geometrie. Vybrané diela z rôznych umeleckých médií – od maľby, grafiky až po objekty a video – nám ukazujú, ako možno svet vnímať cez rôzne uhly pohľadu v jeho základných formách a tvaroch.

Syntéza sveta znamená spojenie rôznych častí reality do jedného celku. Geometria umožňuje zjednodušenie videného a zároveň upozorňuje na opakujúce sa princípy. Keď si predstavíte makro a mikro svet (tvar bunky a tvar planéty), vidíte podobnosť. Život má tendenciu k opakovaniu formy s malými obmenami, ktoré tvoria rôznorodosť. Geometria a matematika umožňujú uchopiť tieto pravidlá.

Výstava **Syntéza sveta: Pravý uhol pohľadu**, ktorá prezentuje najmä diela zo zbierky galérie a výstava **Syntéza sveta: Didaktický štvoruholník** s dielami štyroch významných predstaviteľov geometrickej abstrakcie, bola uvedená v Galérii umelcov Spiša v termíne 26. 11. 2025 – 22. 3. 2026.

Viktor Hulík (1949) vo svojej tvorbe skúma vzťah medzi priestorom, pohybom a geometrickými formami. Často pracuje s geometrickými vzormi zloženými z viacerých opakujúcich sa častí, ktoré je možné jednoduchým pohybom posúvať a meniť tak kompozíciu.

Variácie na Malý posúvač 12D 11,
2020, UV print na Komatexe,
vrstvená koláž, 40 x 40 cm

Geometria v pohybe

*Potrebuješ: farebné papiere rôznych
hrúbok, nožnice, lepidlo, šablóny
základných geometrických
tvarov, pravítko*

1. Na farebný papier nakresli a vystrihni základné geometrické tvary ako štvorce, kruhy a trojuholníky.
2. Ohni a poskladaj tieto tvary tak, aby vznikli priestorové a ohýbané formy, napríklad ohnutie rohu štvorca alebo vytvorenie oblúka z pásu papiera.
3. Usporiadaj a nalep ohnuté tvary na pevný podklad. Každý tvar nalep len na jeden bod, aby si mohol naďalej meniť jeho postavenie. Vytvor zaujímavý geometrický svet.

Peter Rónai (1953) sa rád hrá s významami slov a dejinami umenia. Využíva fotografiu, video a grafiku na skúmanie identity a spoločenských tém. V sérii ELASTICKÁ REALITA skúma možnosti imaginácie a ohýbania reality.

Potrebuješ: tenký kartón (alebo výkres), priehľadné plastové fólie (napr. z plastových obalov), nožnice, lepidlo, pravítko, ceruzku, fixky

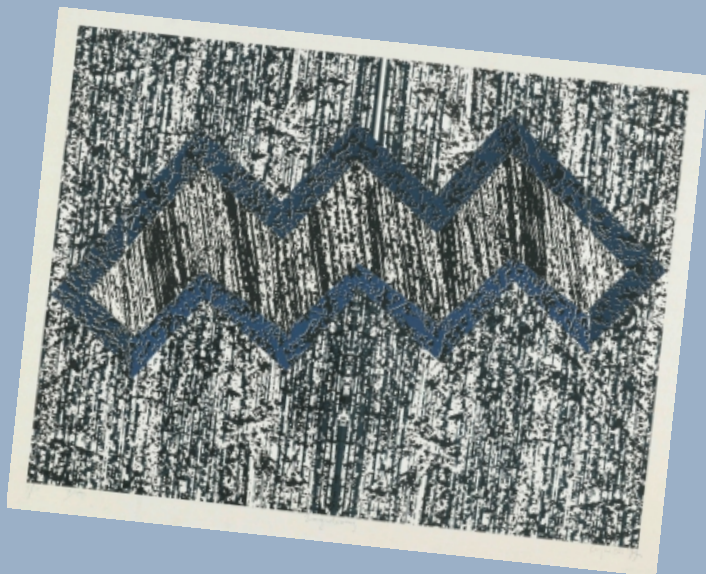
Farebné papierové okuliare

1. Vystrihni rám okuliarov a bočné ramená z vytlačenej šablóny (načítaj QR kód).
2. Obkresli šablónu sklíčok na plastovú fóliu a vystrihni. Prilep ich na plastovú z vnútornej strany.
3. Prilep „ramená“, tj. bočné časti rámu, aby okuliare držali na tvári.
4. Rám okuliarov môžeš ozdobiť, nálepkami, farebnými fixkami a pastelkami.

Elastická realita, 1972 – 2012,
fotografia, 140 x 100 cm, IM 2176

Stratený, 1997, serigrafia, koláž,
69 x 88,5 cm, G 1025

Janusz Jerzy Cywicki (1949) je umelec, ktorý vytvára inštalácie, kresby a objekty s abstraktnými tvarmi. Jeho diela často kombinujú rôzne materiály a prinášajú zaujímavý pohľad na priestor a formu pomocou vrstvenia a štruktúr.

Pečiatkový obraz

Potrebuješ: papier, rôzne temperové farby na pečiatkovanie (aspoň tri odtiene) a pečiatky s rôznymi tvarmi

1. Začni pečiatkovať papier jednou farbou jedným tvarom pečiatky – tvor pravidelné aj náhodné vzory na celej ploche papiera. Nechaj farbu vyschnúť.
2. Potom pridaj druhú farbu s inou pečiatkou, pečiatkuj na rôzne miesta na papieri tak, aby sa nové stopy prekrývali s tými starými, vytvárajúc vrstvy.
3. Opakuj krok s tretou farbou a ďalšími pečiatkami. Pokús sa kombinovať farebné vrstvy tak, aby vznikol farebný a zaujímavý obrazec.
4. Na záver môžeš doplniť detaily čiernou fixkou, aby si zvýraznil niektoré vrstvy alebo tvary.

Potrebuješ:

2 výkresy, nožnice,
špongiu, tempery

Čo je stencil?

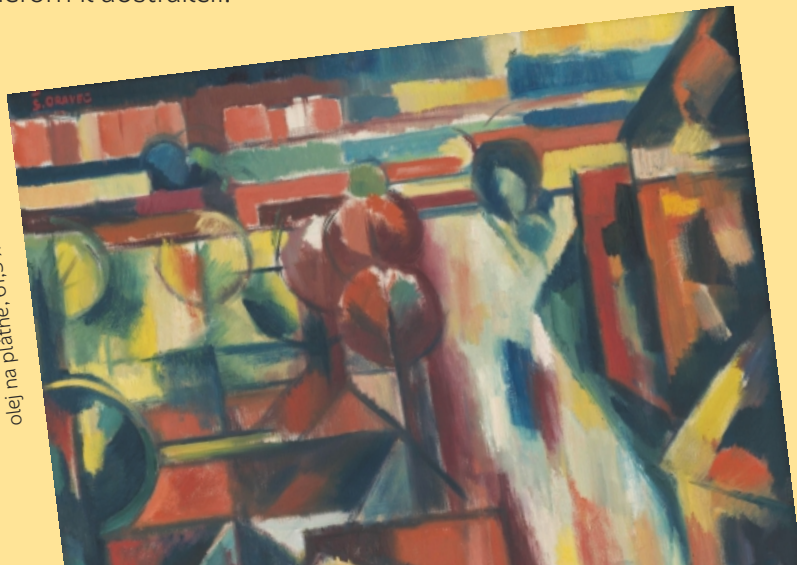

Pohľad z tvojho okna

1. Odfot pohľad z okna tvojej izby.
2. Priprav si šablónu – na výkres nakresli základné tvary: kruh, ovál, štvorec, obdĺžnik, trojuholník.
3. Vystrihni vnútra základných tvarov.
4. Na druhý výkres ceruzou predkresli pohľad z tvojho okna.
5. Vytvor obrázok podľa fotografie postupným „tupovaním“ – bodovým nanášaním farby pomocou špongie cez šablónu základných tvarov.

Štefan Oravec (1937 – 2013) bol maliar, ktorý zobrazoval krajinu okolo seba a príbehy z bežného života, s dôrazom na sociálne aspekty a vyjadrenie vnútorných pocitov. Vo svojej tvorbe sa postupne vyvíjal od figurálneho realizmu smerom k abstrakcii.

Pohľad z okna, 1983,
olej na plátne, 61,3 x 78,3 cm, M 756

Adam Szentpétery (1956) je maliar, ktorý vo svojich dielach používa precíznu líniu a geometrické tvary v princípoch moderny a op artu. Často pracuje na plátnach v kruhovom tvare, ktoré maľuje tak, aby pôsobili ako trojdimenzionálne.

Malá štrukturálna deformácia II.,
2025, akryl na plátne, d-110

Hypnotická papierová vrtuľka

Potrebuješ: biely papier alebo výkres, kružidlo, čiernu fixku alebo ceruzku, nožnice, špajdľu alebo slamku

Op art
je druh umenia,
ktorý klame naše oči
– pomocou čiar,
tvarov a farieb vytvára
dojem pohybu
alebo hĺbky.

1. Na papier nakresli kružidlom kruh, s priemerom asi 7 cm. Do kruhu nakresli čiernobiely vzor (prúžky, špirálu, striedanie čierne-bielej) a kruh vystrihni.
2. V strede kruhu urob malý otvor a napichni ho na špajdľu alebo slamku.
3. Roztoč paličku s kruhom ako vrtuľku a sleduj, ako sa čiernobiely vzor hýbe alebo víri ako v hypnotickom triku!

Imrich Svitana (1944) vo svojej tvorbe často využíva kubistické princípy rozkladu a zjednodušenia tvarov, čím vytvára originálne kompozície. Jeho diela spájajú abstrakciu s konkrétnymi motívmi, často odkazujúc k figúre či architektúre.

3D model hlavy

Potrebuješ:

výkres, pravítko, nožnice
alebo rezací nôž a lepidlo

1. Vytlač si na výkres šablónu s jednotlivými časťami hlavy, ktoré budeš strihať a skladať.
2. Vystrihni jednotlivé diely podľa vzoru a podľa čiar ich zlož do trojrozmerného tvaru hlavy, pričom jednotlivé časti zlep na seba lepidlom.
3. Po zložení základu namaľuj každú plochu inou farbou tak, aby sa podobala kubistickým maľbám.

Šablóna / 2

Kubizmus je štýl v umení, kde sa tvary zjednodušujú na základné geometrické tvary ako kocky, valce či kužele, a skladajú sa do zaujímavých obrazov. Kubisti chceli ukázať predmety a figúry tak, ako keby sme okolo nich chodili a vnímali všetky pohľady odrazu. Nájdi si na internete kubistické obrazy od umelcov ako Pablo Picasso, Georges Braque, či Fernand Léger.

Vlado Eliáš (1972) vytvára čiernobiele a farebné fotografie so zaujímavou kompozíciou a humorným podtextom. V diele Okno vidíme rozsvietené okno, ktoré otvára otázky o tom, aký príbeh sa odohráva vo vnútri.

Fotografovanie nočných okien

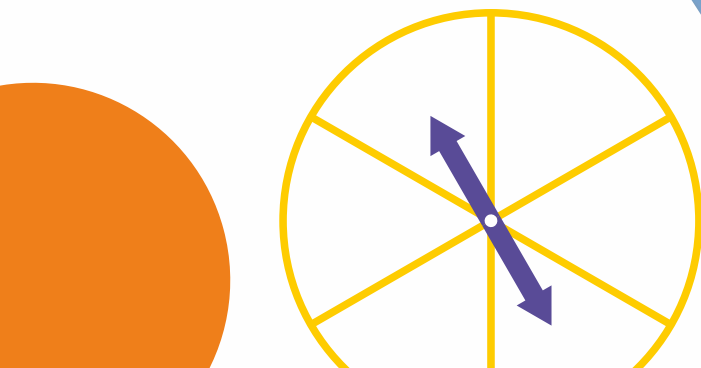
1. Vyber si miesto, kde budeš fotografovať – môže to byť okno domu, budovy alebo bytovky s osvetlenými oknami počas večera alebo noci. Zameraj sa na to, ako svetlo z okien vytvára rôzne vzory, farby a tvary v tmavom prostredí.
2. Použi statív alebo pevnú oporu, aby fotografie boli ostré.
3. Experimentuj s rôznymi uhlami pohľadu – fotografovanie zblízka aj z diaľky, z rôznych strán, pokús sa zachytiť kontrast medzi svetlom a tmou, prípadne zaujímavé odrazy a tieň.
4. Po fotografovaní vyber dve až tri svoje najzaujímavejšie fotky, ktoré môžeš vytlačiť a vytvoriť z nich výstavku alebo koláž, kde spojíš rôzne pohľady na nočné okná.

Pavol Rusko (1961) je umelec a pedagóg, ktorý maľuje geometrické tvary v rytmickom usporiadaní. V kompozícii používa prvok opakovania a symetriu, ktorú v niektorých momentoch jemne naruší. Vo svojej maľbe používa výrazné komplementárne farby.

Farebný kruh

Ko-laborácia, 2023,
akryl na plátne, 111 x 97 cm

1. Nakresli a vystrihni kruh z papiera.
2. Rozdeľ kruh na 6 rovnakých častí (ako pizzu).
3. Vyfarbi šestiny kruhu farbami v tomto poradí: červená, oranžová, žltá, zelená, modrá, fialová.
4. Z papiera si vystrihni obojstrannú ručičku – môže vyzeráť ako obojstranná šípka.
5. Pripni ručičku do stredu kruhu, aby sa dala otáčať (požiadaj o pomoc dospelého).
6. Otoč ručičku na jednu farbu a pozri sa, na ktorú farbu ukazuje na opačnej strane kruhu – to je jej komplementárna farba!

Komplementárne farby
sú také, ktoré sú vo farebnom spektre oproti sebe. Farby sú ako kamaráti – niektoré si rozumejú viac, iné sú pravý opak. Práve tie „opačné“ sa volajú komplementárne farby. Keď ich dáme vedľa seba, navzájom sa zvýraznia a obraz je živší.

Symetriu
vidíme na obraze, ktorý sa dá rozdeliť na dve rovnaké polovice

Nájdeš v galérii obraz, kde umelec použil takúto dvojicu farieb?
Pomôž si 3D interaktívnou prehliadkou z výstavy!

BONUSOVÁ VÝZVA!
Otoč ručičku, vyber si jednu dvojicu komplementárnych farieb a nakresli obrázok iba s nimi (a s bielou).
Sleduj, ako sa farby navzájom rozžiaria!

Terezija Fedorivna Čuvalova (1942 – 2021)

bola ukrajinská maliarka, textilná výtvarníčka a grafička.

Jej diela vyjadrujú hlboký vzťah k prírode a každodennému životu, pričom spájajú tradičné a moderné výtvarné postupy.

Pohľad z okna, 1983, olej na plátne, 69,5 x 79,5 cm, M 766

Textilná koláž

1. Vystrihni kusy látok a postupným lepením na kartón vytvor textilnú koláž.
2. Na zvýraznenie rovných línií prilep farebné stužky.

Potrebuješ:

kartón, kusky rôznofarebných látok, farebné stužky, nožnice, lepidlo (vhodné na textil)

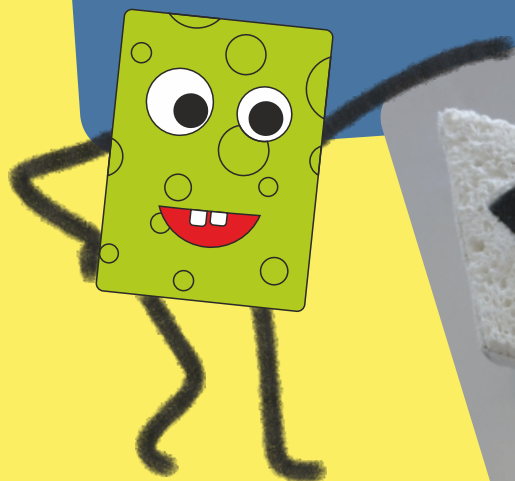
Mária Balážová (1956) vo svojej tvorbe reflektuje postavenie a prácu žien. Jej ikonickým tvarom je geometrický had. Okrem maľby vytvára aj asamblážové objekty, využívajúc jednoduché materiály, často súvisiace s domácimi prácami.

Postavička zo špongie

Potrebuješ:

kuchynskú špongiu, chlpatý drôtik, nožnice, lepidlo (ideálne tekuté alebo tavné – s pomocou dospelého), dva gombíky (na oči) alebo nalepovacie oči, fixky, papier

1. Inšpiruj sa rozprávkovou postavičkou SpongeBoba, špongia bude telo – má tvar obdĺžnika, presne ako on.
2. Chlpatý drôtik rozstrihni na dve časti, jednu časť prepichni skrz špongiu a prevleč - aby zľava aj sprava trčala ruka.
3. Druhú časť drôtika ohni a v ohybe prilep zospodu špongie tak, aby ti vznikli nohy.
4. Dopln oči – z gombíkov, nalepovacích očiek, alebo ich nakresli fixkami, vystrihni z papiera a nalep.
5. Domaľuj fixkou nos a ústa – SpongeBob môže byť veselý, prekvapený alebo smiešny!
6. Na papier nakresli kusy oblečenia (košeľu, nohavice, kravatu) vystrihni a prilep.

Pure Imago – Female, Male,
2014, kombinovaná technika

Ferdinand Katona (1942 – 2021) bol maliar, ktorý sa narodil v Spišskej Starej Vsi. Venoval sa prevažne krajinomalbe, kde zobrazil prírodu svojho rodného kraja Spiša a Vysokých Tatier s melancholickým a realistickým prístupom.

Potrebuješ:

rovnú paletu alebo väčšiu stierku,
akrylové farby, výkres

Abstraktná krajina

1. Na výkres vytlač viaceré akrylové farby v širšom páse pod seba. Do farieb pridaj trochu vody, aby boli dostatočne vlhké.
2. Prilož hranou paletu alebo stierku a potiahni do strany – vzniknú ti pásy farieb ako imaginárna farebná krajina.
3. Počkaj, kým výkres uschne a dielo dopracuj, zachovaj ale abstrahovanú formu.

Krajina, 1925, olej na plátne, 28,5 x 43 cm, M 622

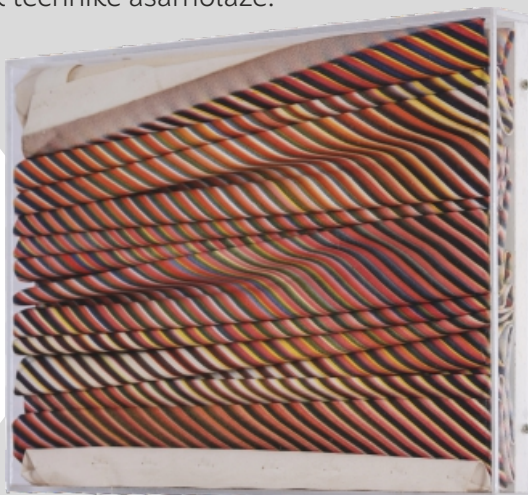

Martin Kudla (1983) vo svojej tvorbe skúma vplyv digitalizácie na naše vnímanie sveta. Pracuje s vrstvami a štruktúrami v abstraktných kompozíciách. Niekedy kombinuje tradičné maliarske techniky s modernými materiálmi ako je napríklad plexisklo, čím odkazuje k technike asambláže.

Vrstvenie

Potrebuješ:

hrubší papier alebo kartón,
širšie pásy látok alebo pásy
zo starých gumených
obrusov, disperzné lepidlo,
kovovú zošívачku, nožnice

Painting zip file, 2020, plátно, plexisklo, 31 x 41 cm, M 2413

1. Priprav si podklad – pevný papier alebo kartón.
2. Vystrihni pásy látok alebo pásy z gumených obrusov v rôznych farbách a šírkach, skús ich skladať, rolovať a vrstviť vedľa seba.
3. Venuj pozornosť celkovému usporiadaniu, striedaj širšie a užšie pásy rôznych farieb a vzorov, aby kompozícia pôsobila zaujímavo a zároveň vyvážene.
4. Výslednú kompozíciu môžeš spevniť lepidlom alebo zošívачkou.

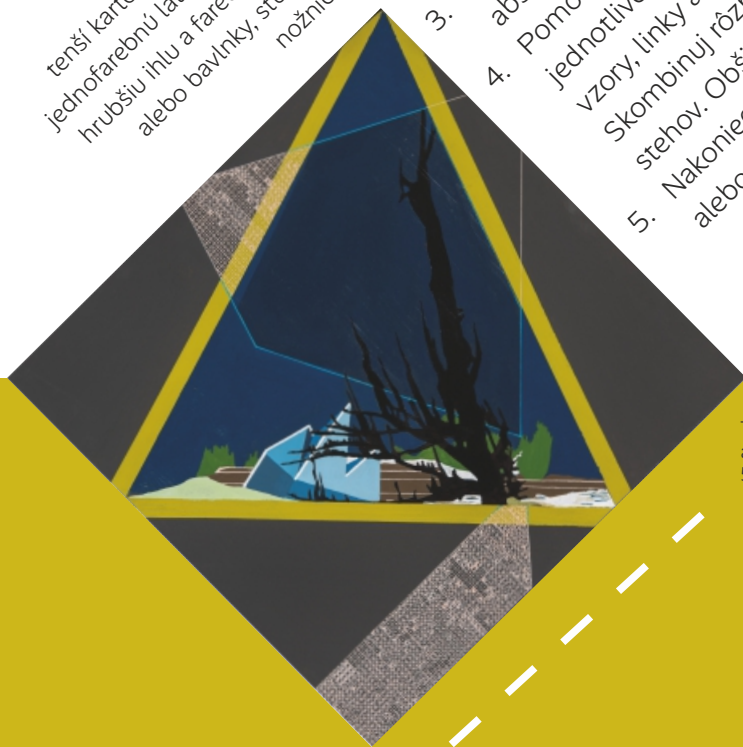
Asambláž je umelecká technika, pri ktorej sa rôzne predmety, napríklad kúsky papiera, látky alebo drobné veci, skladajú do trojrozmerného obrazu alebo sochy. Je to ako keď vytvárame koláž, ale namiesto plochého obrázka vytvárame niečo, čo môžeme vidieť zo všetkých strán. Asambláž umožňuje spájať maľbu so sochárstvom a vytvárať zaujímavé textúry a vrstvy.

Šitá dekorácia

Potrebuješ:

tenší kartón veľkosti A4,
jednofarebnú látku, ceruzu,
hrubšiu ihlu a farebné nite
alebo bavlnky, stužku,
nožnice

1. Kartón vystrihni do jednoduchého tvaru, napr.: kruh, alebo srdce.
2. Nalep na kartón z oboch strán jednofarebnú látku.
3. Nakresli na podklad jednoduchý abstraktný motív, napr. hviezdu.
4. Pomocou ihly a farebných nití prešívaj jednotlivé časti motívu, vytvor rôzne vzory, linky alebo farebné plochy šitím stehov. Obší aj okraje tvaru.
5. Nakoniec cez kartón prevleč stužku alebo hrubšiu niť na zavesenie.

Tiene IV., 2015,
akryl na plátne,
50 x 50 cm, M 2261

Simona Štulerová (1987) vytvára maľby, ktoré zobrazujú abstraktné motívy inšpirované architektúrou a krajinou. Do kompozície pridáva rytmus výšiviek, najmä vzor krížikového stehu, ktorý odkazuje na tradíciu a ženskú prácu.

Štefan Balázs

(1958) je profesorom umenia, ktorý sa dlhodobo venuje geometrickej abstrakcii. Vo svojej tvorbe často využíva motív kruhu, pričom maľbu rozširuje do priestorových objektov. Jeho diela skúmajú témy univerzálnych vzorcov v prírode aj kultúre.

Šablóna / 3

Lopta z papiera

Potrebuješ:

biely papier, farbičky,
lepidlo na papier, nožnice

1. Vytlač si šablónu s kruhmi na kancelársky papier.
2. Každý kruh vyfarbi inou farbou farbičkami.
3. Vystrihni všetky vyfarbené kruhy (20).
4. Za pomoci pravítka poohýbaj kruhy tak, že priložíš pravítko na linku a ohneš smerom k pravítku – na každom kruhu by ti mali vzniknúť tri ohyby.
5. Vytvor lepením dve základne – na každú potrebuješ päť kruhov, ktoré zlepiš k sebe ohnutými časťami (obr. 1).
6. Zvyšných 10 kruhov zlepi do pásu (obr. 2).
7. Postupne v ohyboch pozliepaj obe základne so stredovým pásom. Lepidlo nechaj dobre zaschnúť. Sleduj ako farby kmitajú keď hádžeš loptou vo vzduchu!

obr. 1

obr. 2

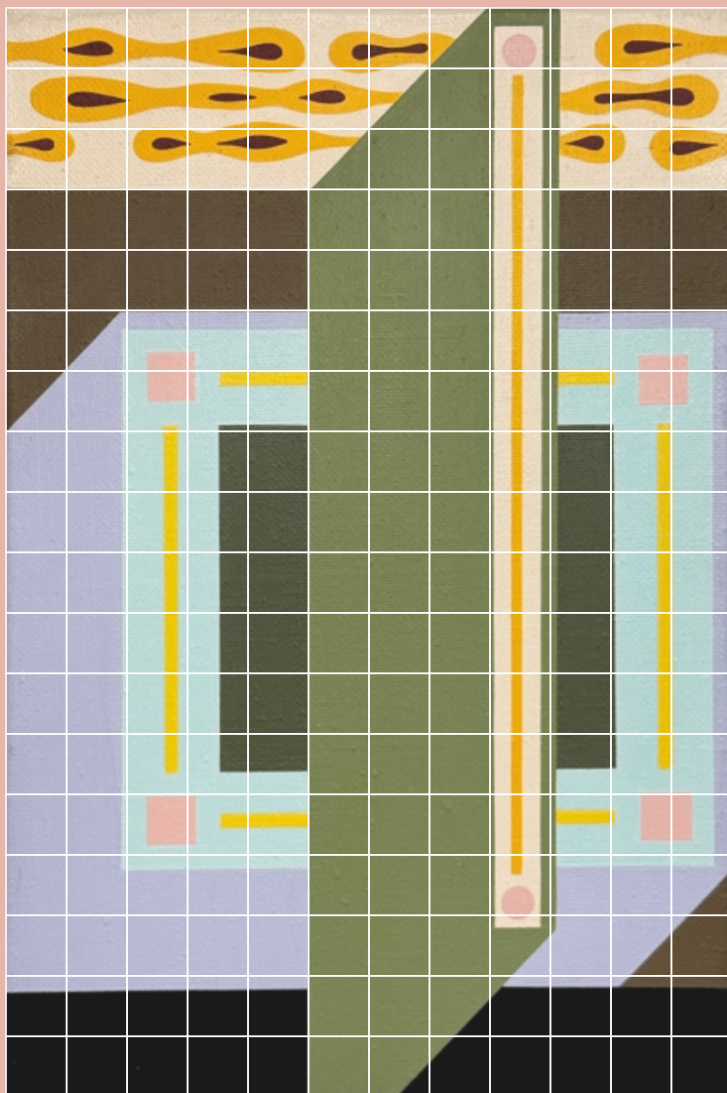
Armavír, 2023, akryl na plátne, ø 80 cm

Imre Bak (1939 – 2022) bol maďarský vizuálny umelec

a dôležitý predstaviteľ geometrickej abstraktnej maľby.

Jeho tvorba sa vyznačuje precíznou štruktúrou a čistými farebnými plochami. Svoje kompozície často maľoval viackrát, v rôznych veľkostných formátoch.

Fast, 1992, akryl na plátne, 40 x 30 cm

Zväčšovanie obrázku

Potrebuješ:
výkres A3, pravítko s ryskou,
ceruzou, farbičky alebo fixky

1. Na výkres A3 si narysuj ceruzou mriežku s políčkami 2 x 2 cm tak, že vodorovne bude 12 políčok a zvislo 18 políčok (celý obrázok by mal mať 24 x 36 cm).
2. Prekresli obrázok vľavo podľa mriežky.
3. Obrázok vyfarbi podľa fantázie – zmení farby oproti originálu tak, že studené farby nahradíš teplými a naopak.

Akýkoľvek obrázok vieš zväčšiť cez mriežku. Dôležité je, aby bola mriežka presne narysovaná, aby každé okienko malo rovnaký rozmer (napr. 2 x 2 cm). Postupuješ tak, že sa stále sústreďíš na jedno okienko. Pozri sa na jeden štvorček na malom obrázku. Čo v ňom vidíš? Čiaru, bodku, krivku? Nájdi rovnaký štvorček na veľkom papieri. Ten je väčší, ale je na rovnakom mieste. Nakresli doň to isté, čo vidíš v malom štvorčeku – len väčšie. Takto pokračuj štvorček po štvorčeku, ako keby si skladal/a puzzle.

Teplé a studené farby. Farby môžeme rozdeliť na teplé a studené – podľa toho, aký pocit v nás vyvolávajú. Teplé farby nám pripomínajú oheň, slnko a leto. Sú to napríklad červená, oranžová, žltá. Studené farby nám pripomínajú vodu, ľad, oblohu alebo zimu. Studené farby sú napríklad: modrá, zelená, fialová. Poznáme aj neutrálne farby a to sú: čierna, biela, sivá. Niekedy sa čierna priraduje skôr k teplým a biela k studeným farbám.

Sprievodca výstavami SYNTÉZA SVETA

Vydavateľ:

Galéria umelcov Spiša (GUS)
– kultúrne zariadenie Košického
samosprávneho kraja, 2025

Kurátorka výstavy a autorka sprievodcu:

Mgr. art. Katarína Balúnová, ArtD.

Grafika:

Mgr. art. Ivana Babejová, ArtD. – GUS

Náklad: 1000 ks

ISBN 978-80-89081-95-0

u. fond
na podporu
umenia

Projekt z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia.

Syntéza sveta
/ World Synthesis

**Pravý uhol
pohľadu**

At Right Angles

O výstavách

Syntéza sveta
/ World Synthesis

**Didaktický
štvoruholník**

Didactic
Quadrilateral

